

dni poprej glasoval z drugimi ministri vred za poitalijančenje slovanskih in nemških ljudskih šol.

Evo torej, kaj je rekel minister Federzoni na zborovanju v Padovi:

»Niti zmagovalni mir ni mogel pridružiti veliki italijanski družini vseh so-plemenjakov, ki so ločeni in raztreseni. Mnogi med njimi podlegajo še vedno popačevalni nadmočnosti raznih jezikov, raznih duševnosti in raznih oblik socialnega in duševnega življenja. Nekateri se zastoj tega zavedajo in se zastoj upirajo, drugi so še nezavedni in lenobni. V njih je italijanstvo ogroženo, v njihovih otrokih se bori s smrtjo, a v njihovih vnukih bo morda že popolnoma ugasnilo. To italijanstvo, ki obrobjuje obale Sredozemskega morja od genovskega stolpa v Galati do ozkih napoletanskih ulic v Marseille, od beneških stez na Krfu do sicilijskih nasadov v Sfaksu in ki gleda na Padovo kot na žarki studenec svojega znanja in tradicionalni trg svojega prometa, to italijanstvo se mora zaščititi za časa. Ščititi to italijanstvo, ki ga tvorijo jezik, običaji, kultura, zavednost, je za nas samo narodna dolžnost, temveč predvsem naše človečansko pravo. In tej pravici se ne moremo odreči, a drugi nimajo nikakega poštenega razloga, da bi videli v tem kak nevaren ali sovražni načrt.«

Čitatelj ima sedaj pred seboj oba dokumenta. Minister Federzoni se sklicuje na človečansko pravo, ko utemeljuje potrebo in dolžnost zaščite italijanskih manjšin v inozemstvu. Izvrstna ideja in

neoporečno stališče! Toda na kakšno pravo se je naslanjal isti minister, ko je par dni prej, kakor smo že zgoraj omenili, glasoval na seji ministrskega sveta za novi šolski zakon ministra Gentile, s katerim se hočejo poteptati najelegantnejša človečanska načela, se pljuje javno pred vsem svetom na najprvotnejši čut človečnosti, ki se ga zaveda in ga spoštuje tudi najbolj divje plemo sredi Afrike, namreč na pravico človeka do lastnega duševnega življenja? Na kakšno pravo se opirajo šolski skrbnik v Trstu, predsednik okrajnega šolskega sveta v Postojni g. Stranieri in razni drugi »Stranieri«, ko izdajajo na lastno pest ukaze, da se imajo naše šole v nasprotju z obče priznanim pravom manjšinskih pravic zapreti oziroma poitalijančiti?

Ako je zaščita italijanskih manjšin, njihovega jezika in njihove kulture utemeljena v občem človečanskem pravu, potem pač ne more biti ono pravo, s katerim se v Rimu upravičuje zatiranje drugih manjšin, človečansko pravo, temveč ravno nasprotno. Oblastniki v Rimu so se postavili glede nas na stališče prava kulturnega kanibalizma. Kakor jedo nekatera divja plemena meso s človeškega telesa — in to so kanibali — tako se pripravljajo sedaj veselica, na kateri naj bi se naši brezvestni in brezčutni oblastniki gostili z dušami naših nedolžnih otročičev.

Ali bomo to dovolili? Ne! V središču zapadnoevropske civilizacije ne sme biti mesta za nikak kanibalizem. Vlada mora popraviti, kar je zagrešila nad našo šolo!

Tudi srednji šoli v Idriji odpravljani.

Včerašnji »Piccolo« je prinesel zopet skrajno zvito sestavljeno oficijelno poročilo, kakršnih dežuje v zadnjem času in ki se glasi:

Tiskovni urad izredne komisije za Furlansko pokrajino poroča:

Kraljeva izredna komisija za upravo Furlanske pokrajine je vzela na znanje, da se je dovolil tečaj nižjega tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom (tečaj obsega štiri nižje razrede novega tehničnega zavoda Op. uređ.) na Tehničnem zavodu v Vidmu, in si pridržki skle-

panje o tozadavnih izdatkih za poznejši čas.

Tako se je glasilo nedolžno, a perfidno poročilo!

Nikjer ni namreč omenjeno, da je s tem zapečatena ušoda obeh srednjih šol v Idriji, višje realke in gimnazije, in sicer za večno. Mesto dveh popolnih srednjih šol se nam obeta ena sama nižja srednja šola. Ali boljše samo nižji tečaj na italijanski srednji šoli in še to v — Vidmu.

»Edinost«.

Demokratska ali birokratska uprava prosvete.

Zakonodajni odbor narodne skupščine pretresava srednješolski zakon, listi pa poročajo, da bo v kratkem predložen ministrskemu svetu tudi zakon o univerzah.

Tako se gradi stavba naše prosvete za državo pri sredini in pri vrhu, ne da bi se sporazumeli prej o temelju, na katerem naj stoji vsi specialni zakoni. Da prosvetna uprava ne bo mogla biti za srednje šole svoja, za visoke šole svoja, za osnovne šole svoja, to je jasno. Tudi potrebuje šolstvo vseh vrst medsebojne vezi, zato je uprava ono, kar ima tvoriti vez med poedinimi kategorijami šolstva. Danes ni še zakona o centralni upravi in dokler tega ni, je težko govoriti o oblastni upravi. To velja za vse stroke in tudi za prosveto!

Na jasno določenih smernicah prosvetne uprave bi se dali dobro izgraditi specialni šolski zakoni. Graditi specialne zakone za srednje in visoke šole brez zakona o prosvetni upravi in brez zakona o osnovnih šolah, se pravi graditi stavbo od vrha navzdol — graditi stavbo brez temelja.

Lani se je pojavila nenadno vest o posebnem zakonu »O ureditvi Glavnega Prosvetnega Saveta v Beogradu«, ne da bi se mislilo pri tem tudi na ureditev nižjih prosvetnih korporacij, t. j. v oblastih in okrajih šolskih svetov; pravkar se pa pojavlja poročilo, da se meni s srednješolskim zakonom odpraviti okrajne in oblastne šolske svete.

To se pojavlja v času, ko je s am o- uprava najvišje načelo, za katero se bori učiteljstvo; v času, ko se bori učij-

teljstvo za ločitev prosvetne uprave od politiške, ki čisto ovira njen pravi razmah; v času, ko se bori učiteljstvo v znamenju samouprave za uveljavljenje in upeljavo učiteljskih zbormic; v času, ko se bori učiteljstvo in ljudstvo za ojačenje vpliva na upravo potom šolskih korporacij.

Odpraviti šolske korporacije se pravi izročiti šolsko upravo popolnoma v roke posameznim osebam, izročiti jo popolnoma birokratizmu; odvzeti učiteljstvu in ljudstvu vsak vpliv in soodločevanje pri prosvetni upravi ter s tem večati njega nezadovoljstva; odtegniti šolsko upravo vsekaki kontroli in zakonito urejeni kritiki.

Okrajni in oblastni šolski sveti so edini forum, kjer učiteljstvo in ljudstvo lahko zakonito predloži svoje želje in misli glede šolske uprave, da ne rečemo prosvetne politike. Tolmačenje po poslanicah ima čisto preveč politiških primesi, ki so čisto na škodo dobri stvari prosvete in kulturnega napredka.

Zato mora učiteljstvo odločno nastopiti za ohranitev šolskih korporacij in se boriti proti ataki na nje, najsi pride od katerekoli strani.

Odpraviti šolske korporacije pri srednješolskem zakonu, se pravi napraviti prejudic za osnovno šolstvo!

Ponavljamo glas učiteljstva, ki se je ponovno izreklo za demokratsko in proti birokratski upravi prosvete, kar bi pomenil tudi najnovejši poizkus — odprave šolskih korporacij in najsi velja to za katerekoli del šolstva.

—k.

Splošne vesti.

— Imenovanje tov. P. Flereta za referenta v ministrstvu prosvete. Narodna Prosveta poroča: Naš ugledni drug i član našega Udruženja g. Pavel Flere, po od-luci G. Ministra Prosvete postavljen je za učitelja beogradskog s tim, da radi u odeljenju za osnovnu nastavu Ministarstva Prosvete kao referent za Sloveniju. Kako saznajemo uskoro ce na isti način biti određen i jedan od hrvatskih učitelja kao referent za poslove osnovne nastave u Hrvatskoj.

— Dopis o »Slomškovi zvezi« iz Štajerskega.* Ob »orlovskem taboru 1920 v Mariboru se je poskušalo ustanoviti »Slomškovo zvezo« za Štajersko. Da bi bolj vleklo, so priglajali celo »glasovite« govornike iz Kranjske. Tedaj je »Učiteljski Tovariš« pravočasno opozoril štajersko učiteljstvo na nameravani naskok na njegovo obče znano disciplino in harmonijo, in sicer je to storil v članku: »Dopis iz Štajerskega o Slomškovi zvezi«. Prav

* Dopis je došel prepozno za objavo pred 7. t. m. Op. ured.

dobro je ožigosal dobro preračunjeno nako gotovih činiteljev, spravi ti tudi med štajersko učiteljstvo jabolko prepira in sovraštva, dobro se zavedajoč, da nesloga med učiteljstvom tlačni in slabi sicer krepko učiteljsko organizacijo in šolo, a v isti meri jači neprijatelje šole in učiteljskega stanu. »Mariborski Delavec«, sedaj dnevnik »Tabor« pa je prinesel ravno na kritični dan vrstice »Slomškar«. In vse je šlo rakom žvižgat! Komaj so ujeli par kalinov za osnovalni odbor — članov pa ni bilo dobiti in »Slomškova zveza« za Štajersko je brez sledu umolknila. Pa korajža velja! Sedaj napravijo drugi naskok na trdnjavo učiteljske stanovske zavesti na Štajerskem. Zopet vpregajo gospode Orle, da srfotajo Slomškovo ladijo v jasne višave... V nedeljo, dne 7. t. m. obhajajo 15letnico »Mariborskega Orla« in bobnajo skupaj od desne in leve, da bo ja vse sijajno izpadlo. To pa je zopet ugodna prilika za »Slomškovo zvezo«. Pa čujte! »Straža« v temi ribari, šele 3. t. m. je razglasila, da se ustanovi obnemem podružnica »osrednje« Slomškove zveze, ne upa si pa na dan z lokalom in časom, ampak pravi, da se bo to na dan ustanovitve naznanilo v Götzovi dvorani. Glej jo spako, zaveda se, da med štajerskim učiteljstvom ni ugodnega terena za sejanje nesloge po »Slomškovi zvezi«, da bržčas ne bo najti farožkega podrepanstva in rimskega priveska med učiteljstvom. Nočemo »Slomškove zveze«, ker je ne rabimo! Hvala lepa častiti gospodje, mi smo že polnoletni! Imejte vi svoje cerkve, tudi mi bomo radi prihajali v nje ob srčni in dušni potrebi, a šolo nam pustite pri miru, kakor pustimo mi vam cerkev popolnoma v vaše vodstvo. Še enkrat vam povemo, da vnaši stanovski organizaciji je prostora za vsakega zavednega učitelja, učiteljico in najsi bo globokoveren ali svobodomiseln, nikdo jih motiti ne sme v njihovem naziranjju, a visoko dvigamo vsi svoj stanovski prapor, ker vemo, da le rama ob rami — v sloge zid — je naša moč in naš spas! Zato roke proč od nas!

— Prevod na nove plače. Komisija za izdelavo uredbe o uvrstitvi uradništva po novem zakonu bo ta mesec izgotovila delo. — Kakor doznamo, deluje hkrati posebna komisija na uredbi o draginjskih dokladah, ni pa še edina, za koliko naj zniža draginjske doklade. Potemtakem je vsa regulacija — komedija.

— Italijanska vlada je preklicala odlok o odpustitvi učiteljstva, ne pa odloka o premeščanju učiteljstva in ukinitvi prvih razredov.

— Otvoritev češke šole v Ljubljani. V nedeljo, 7. t. m. se je v »Mladiki« slovesno otvoril prvi razred češkega jezika za otroke češkoslovaških državljanov v Ljubljani. Šolo je otvoril ataše Čehoslovaškega konzulata v Ljubljani dr. Z a h o r s k y, najprej v slovenskem in nato v češkem jeziku. Predsednik Češke Obce g. Cvalital je nagovoril deco. Globoko čuteč nagovor je imela nato od Čehoslovaške vlade poslana učiteljica za to šolo, g. Horakova. V imenu licejskega učiteljskega zbora je govoril prof. dr. Ivan Lah, v imenu oddelka za prosveto pa dvorni svetnik g. dr. Bežjak. Šolo bo posečalo okrog 30 otrok.

— Opustitev pedagoške šole v Zagrebu. Minister za prosveto je predložil narodni skupščini zakon o opustitvi višjih pedagoških šol. Po tem zakonu se ukine naredba od 30. avgusta 1920, s katero se pooblašča minister za prosveto, da more po lastnem prevdaru razdeliti celokupno imetje teh šol na druge prosvetne ustanove. Zagrebška visoka pedagoška šola bo končala svoje poslovanje, ko dovrše tekom dveh let svoje študije dosedanji slušatelji, ne da bi imela pravico sprejemati novih.

— Gozdna šola v Zagrebu. Po inicijativi zdravstvenega odseka za Hrvatsko, se v sporazumu z mestno občino ustanovi prihodnje spomlad v zagrebški okolici gozdna šola za slabotne otroke, ki se morajo čim več gibati na zraku. Šola se uredi v Tuškancu, kjer se postavijo tudi barake, v katerih se bo vršil pouk v slučaju slabega vremena. Troške za ureditev in vzdrževanje šole prevzame vlada. Šolske barake je dobavila Nemčija na račun reparacij.

— Univerzitetni zakon. Kakor poroča beograjski »Novi list«, bo univerzitetni zakon te dni predložen ministrskemu svetu.

— Izpiti učiteljev nemške in madžarske narodnosti. Izpiti učiteljev nemške in madžarske narodnosti, ki so se vršili v dneih od 15. do 29. septembra, so dokončani. Rezultati so v splošnem zadovoljljivi. V prvem oddelku je bilo 1200 kandi-

datov. Od tega števila jih ni prišlo k iz-pitomu 15%, nekateri so se opravičili, drugi pa tudi ne. Izpit jih je naredilo 75%, a padlo 25%. Najboljše so polagali izpite učitelji nemške narodnosti, za njimi madžarizirani in ponemčeni Srbi, Hrvatje in Slovenci in končno Madžari. Verjetno je, da bo ministrstvo dovolilo onim, ki so padli, ponavljanje izpitov.

— Umetniška šola »Probuda« na teh. sr. šoli v Ljubljani. Pouk na umetniški šoli se prične dne 25. oktobra vsak dan popoldne in zvečer. Par dni popreje se pa otvori končna šolska razstava, vsebujoča dela slušateljev prejšnjega šolskega leta. Med časom razstave in takoj od 20. oktobra dalje, bode pa vpisovanje in sprejemanje dam in gospodov s primerno šolsko naobrazbo na tehn. sr. šoli (prejšnja obrtna), prtiličje, desno. Slušateljem je treba plačati honorar, primerno ukovino mesečno naprej in pa vpisnino vsakoletno, katera višina se bode pravočasno določila ter bode razvidna na šolski deski in pa pri vodstvu šole. Znižanje honorarja ali pa celo brezplačno, je pa izključeno toliko časa, dokler prosilec ne pokaže sposobnost in pridnost na šoli, obenem pa tudi dokaz o nezmožnosti plačevanja. Šola bode obsegala vse predpogoje akademične izobrazbe ter zabeležuje letos že četrto leto svojega obstoja. Učiteljski zbor sestoji iz najboljših strokovnjakov, umetnikov in znanstvenikov. Poučevalo se bode: risanje in slikanje portreta, alete, draperije in kompozicije, dalje narodna ornamentika in grafika. Predavanja: anatomija, perspektiva, arhitektonika, oblikoslovje, umetna zgodovina, splošni razvoj naše ljudske umetnosti, barvna kemija in barvoznanstvo. Poneje se bodo otvorili še drugi tečaji iz umetniških panog, kakor za fresko, ki so prepotrebni za nadaljni kulturni razvoj Slovencev. — Voditelj šole in šef šolskega odseka Franjo Sterle, akad. slikar.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— Obmejno šolstvo in »Družba sv. Cirila in Metoda«. V vodstveni seji Ciril-Methodove družbe dne 29. septembra t. l. se je dovolilo za nakup šolskih knjig za revno mladino na obmejnih šolah preko 14.000 Din. Žal, da se za enkrat vsem mnogobrojnimi prošnjam ni moglo ustreči, ker tega ne dovoljujejo denarna sredstva. Družba uvidi veliko potrebo podpiranja naših obmejnih šol in bo vsikdar z veseljem prošnjam ustrezala, ako bodo to zmogli njeni dohodki. Severno mejo moramo podpreti, zlasti na šolskem polju. Otroci tamošnjih šol so večinoma revni in zelo težko kupujejo sedanje drage knjige. Pred vojno je oskrboval Schulverein in Südmarka odnotne šole skoraj z vsemi potrebščinami, zato pa je tudi nemstvo tako silno napredovalo. Ker pa ima družba poleg severne meje še druga zelo ogromna bremena, denarja pa malo, apeliramo na vso slovensko javnost, da se o vsaki priliki spominja in podpira Ciril-Methodovo družbo.

— Skrajna omejitev srednjih šol. Italijanska šolska oblast je odredila, da smejo srednje šole sprejeti le omejeno število učencev, to je največ po 35 v en razred. Naval na srednje šole je bil pa že pred vojno tak, da je imel na goriški gimnaziji prvi razred po štiri paralelke. Po zadnji odredbi italijanske šolske oblasti bo postala srednja šola predpravica protežirancev, delavski in kmetski sinovi bodo izključeni. Da temu nevzdržnemu položaju vsaj nekoliko odpomorejo, so sklenili nekateri goriški učitelji, da takoj tvorijo zasebno gimnazijo. Seveda bo pa tudi pouk zelo drag in žepi staršev bodo dvakrat prizadeti. Zares lepo izvršuje Italija svoje namišljeno kulturno poslanstvo med podjarmljenimi narodnimi manjšinami!

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

Naše prvo potovanje potom F. S.

(Konec.)

Ustavili smo se v Sušaku, Bakru in Crikvenici, pozneje še v Zagrebu. Ves čas smo imeli lepo vreme in tudi dobra volja nas je spremljala povsod. Ako bi ne bilo mornarskega štrajka, bi bili še obiskali Split in Dubrovnik, kar smo morali položiti na prihodnje leto.

Po osmih dneh smo se vrnili sicer nekoliko utrujeni na telesu, ali pokrepčani na duhu, ki je bil po trudapolnem delu potreben prijetnega razvedrila, potreben

novih vtisov in doživljavaev. Lepo je bilo to ferijalno potovanje ter nam je zapustilo krasne spomine na skupno prežite dni, iz katerih bodemo črpali v urah težkega dela iz duševne utrujenosti.

Sklenili smo, da se tudi v prihodnjih počitnicah udeležimo potovanja potom F. S., upamo pa, da nas bo prihodnje leto potovalo iz Slovenije mnogo več učiteljev-ferijalcev nego letos. Skrbimo vsi za to, da nam bo tedaj nudil F. S. še mnogo več ugodnosti, kakor je bilo mogoče letos, ustanavljajmo podružnice in svratišča ter podpirajmo F. S.! Ferijalci, veselo na delo in prihodnje leto srečno pot!

J.M.

Naše narodno prosvetno delo.

—p »Kraljica palčkov«. Naš tov. Josip Ribičič, urednik »Novega Roda«, je izdal novo mladinsko igro, ki je nadaljevanje mnogo igranih »V kraljestvu palčkov«, vendar obenem samostojen dramski proizvod. Knjigo je založilo goriško učiteljsko društvo. Okrašena je s trobarvnimi, modernimi lesorezi Avg. Černigoja. Delo ima glasbene vložke, ki jih je uglasbil Marij Kogoj.

Šolski odri in pevski zbori.

—po V poročilu v 37. številki »Učit. Tovarisa« o šolskih prireditvah v konjiškem okraju, bi pač poročevalec ne bil smel pozabiti na delovanje šolskega odra na Koblju, kjer učiteljska dvojica Striglova že od prevrata sem kar najbolje in z največjo vnemo in ljubeznijo uravnava v jugoslovanskem duhu glavce malih Pohorcev in Pohork.

—po Kostričnica pri Rogaški Slatini. Prireditve z dne 30. septembra je bila posvečena v moralnem oziru spominu na neodrešene brate, duševni utrditvi ujedinjena troimenega naroda, — v gmotnem oziru pa Jugoslovanski Matici (250 K) in revnim učencem (600 K). — Uspeh: dober; udeležba: ca. 300. Vzpored: 1. Predgovor »Iz knjige nasilja«. 2. Mladje. Igra. 3. Materina ljubezen. Deklamacija (po 13. berilu I. SH čitanke »Majčina ljubav« oziroma se koroških dogodkov 1919.). 4. Krasna roža. Triglasno. (Krasna pesem Frana Gestrina. Zbirka »Izza mladih let« — Celje 1893.). 5. Ujedinjenje. Igra s petjem.

Gospodarsko delo.

—pg Belokranjsko učiteljsko društvo je priredilo dne 6. oktobra sadno razstavo, ki je dosegla nepričakovano dober uspeh. Od nekdanj je bilo učiteljsvo vedno v prvih vrstah sadjarjev, ki so vpeljali mnogo lepega sadja. Pokazalo je tudi, da se udeležuje pri izvenšolskem delu v gospodarstvu in hoče pomagati na ta način narodu do boljše eksistence. Kdor pozna naše malenkostne podeželske razmere, ve, da je treba marsikaj pretrpeti in preslišati. Veseli nas, da so šole: Adlešiči, Doblje, Črnomelj, Dragatuš, Semič, Talčji vrh, Ljublje, Suhor in Štrekljevec pokazale, kaj raste tudi na šolskih vrtovih, kjer so vzgajali drevje učitelji sadjarji. Metliški tovariši in tovarišice pa so pokazali, da so pravi mojstri v aranžiranju razstav. Sodba navzočih strokovnjakov je bila prav dobra.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. **Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda.** Spisal Franjo Žgeč. Izdalo in založilo »Udruženje Jugoslovanskega Učiteljstva — Poverjenišvo Ljubljana«. 1923. Cena s poštnino 12 Din. Naroča se pri poverjeništvu UJU v Ljubljani, »Učiteljska tiskarna«.

—kpl. **Pevska šola za ljudske, meščanske, srednje in glasbene šole II. del.** Spisal dr. Pavel Kozina, profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani, Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, je knjigo odobrila z odlokom z dne 10. septembra 1923, št. 3349. Cena 26 Din. Založba »Jug« v Ljubljani. Tiskala Zvezna tiskarna v Ljubljani.

—kpl. **Svetozar Hurban Vajansky: »Leteče sence«.** Iz slovaščine preložil Fran Albrecht. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1923. Cena 22 Din, po pošti 1.50 Din več. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Ocene.

—k **Svetozar Hurban Vajansky: »Leteče sence«.** Roman iz slovaščine preložil Fran Albrecht. Svetozar Hurban Vajansky je poleg Kukučina in Hviezdoslava

najodličnejši predstavnik slovaškega slovstva. Iz njegovih del veje nežen čar poezije, prežete z gorečo, verno ljubeznijo do rodne zemlje. V »Letečih sencah« je Hurban s simpatičnim realizmom oblikoval problem svojega naroda, ki je bil v marsičem sličen našemu slovenskemu; na eni strani mehko in neodpornost domačega slovaškega človeka, kmeta in intelektualca, na drugi klonljiva voljnost in nacionalno zaspanost napol potujčene domače gospode, proti tema dvema pa pohlepni sovražni tuji. »Leteče sence« so nazorna slika mučeništva, ki ga je pod Avstrijo pretrpela nesrečna slovaška zemlja od Madžarov, Nemcev in židov. V to mračno sliko pa je kot sveže brstje zelene upanja vpletena čista ljubezen dveh mladih src. Prepričani, da se bo knjiga priljubila slovenskemu čitatelju prav tako, kot so se mu druga najboljša dela Jurčičeva in Kersnikova, »Leteče sence« toplo priporočamo.

—k Prof. dr. P. Kozina: **»Pevska šola za ljudske, meščanske, srednje in glasbene šole. II. del.** Vsebinske knjige je razdeljena v dve poglavji: A. Večglasno petje, B. Pesmi v molu. V prvem poglavju obravnava prof. Kozina I. dvoglasno, II. troglasno in III. četverglasno petje, dvoglasnemu petju pa — kot podlagi večglasnega petja — posveča največjo pozornost. Z dvoglasnega kánona preide k dvoglasnemu petju z vzporednimi, s stranskimi in z nasprotnimi postopi glasov, in sicer po onih štirih glavnih skupinah tonov, oziroma po onih štirih osnovnih melodijah (skala, trizvok, kvartsekstov akord in molov akord), ki smo jih spoznali že v I. delu Pevske šole; za tem prehaja k dvoglasni pesmi v terciah in sekstah (zglej »Solnce čez hribeček gre«), ki nam na njej pojasnjuje obrat intervalov. Ko smo po tem zgledu prepeli še 10 narodnih dvoglasnih pesmi, pridemo do važnega odstavka o intervalih, kjer prof. Kozina obravnava čiste, velike, male, zmanjšane in prekomerne (!) intervale. Namesto »prekomeren« (übermäßig) je boljši in pravilnejši izraz »zvečan«, ki je v glasbi navadno v rabi, zakaj čiste intervale z višanjem zvečamo (zvečani intervale), z nižanjem zmanjšamo (zmanjšani intervale), velike intervale z višanjem zvišamo (zvišani intervale), a male intervale z nižanjem znižamo (znižani intervale). Tedaj dobimo iz čistih intervalov zvečane ali zmanjšane, iz velikih — zvišane, male ali znižane, iz malih pa velike, zvišane ali znižane. Zdi se mi, da bi učenci tako imenovanje intervalov lažje razločevali in hitreje umevali. — Jako važen za pevca je odstavek o dihanju. Ko nas je seznanil še s konsonancami in disonancami, nam nudi nadalje mnogo izključno narodnih dvoglasnih pesmi v raznih intervalih, na nekaterih teh pesmi pa nas uvaja v sorodnost tonovih načinov. V drugem oddelku prvega poglavja nastopajo sprva osnovni akordi (trizvok, septakord, nonakord) ter obrati trizvoka (sektov in kvartsekstov akord) in septakorda (kvintsekstov, terckvartov in sekondakord); za tem prihajajo troglasne narodne pesmi, spremljane v tretjem glasu s toniko in dominantno, pozneje s toniko, dominantno in subdominantno, v pesmi »Roža na vrtu zelenem cvete« pa tudi z njihovo terco in kvinto. Pri zadnjih pet troglasnih pesmih je drugi del pesmi zgrajen v sorodnem tonovem načinu. Tretji oddelek prvega poglavja navaja: 1. četverglasne narodne pesmi z uporabo trizvokov na toniki, dominantni in subdominantni ter 2. četverglasne narodne pesmi s souporabo harmonij izven teh trojnih glavnih akordov. Drugo poglavje Pevske šole obravnava pesmi v molu. Ko nam prof. Kozina pojasni razliko med durom in molom, kratko razloži ustroj molove skale, sorodnost dura in mola ter pokaže vnanje znake vseh durovih in molovih tonovih načinov in razvidnico štirih osnovnih melodij v molu, navaja nekaj srbskih dvoglasnih, troglasnih in četverglasnih narodnih pesmi. Na koncu knjige je nekaj najobičajnejših glasbeno-strokovnih izrazov in njihovih okrajšav in pa tolmač nam manj znanih srbskih ali hrvaških besed. Pokrajinske uprave oddelek za prosveto in vere v Ljubljani je tudi to knjigo odobril kot učno knjigo. Vredna je toplega priporočila posebno za meščanske in srednje šole in za učiteljska.

—k **Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda.** Spisal Franjo Žgeč. Izdalo in založilo Udruženje Jugoslovanskega Učiteljstva — Poverjenišvo Ljubljana. 1923. Cena s poštnino 12 Din. Naroča se pri poverjeništvu UJU v Ljubljani, Učiteljska tiskarna.

Temeljito razpravo, ki je bila odlikovana s svetosavsko nagrado Njegovega

Veličanstva kralja na ljubljanski univerzi, deli avtor v dva dela, katerih prvi je teoretičnega, drugi praktičnega značaja. V prvem razpravlja o nalogah, ciljih in smernicah vzgoje najširših plasti našega naroda, v drugem začrtuje pota za vzgojo teh plasti. V slovenski literaturi je knjiga prvo delo te vrste.

Pisatelj analizira sodobno družbo in nalogo današnje pedagogike. Napravljiva psihološko — sociološko analizo najširših plasti našega naroda in nas končno postavi pred glavna reprezentanta najširših plasti istega, t. j. pred kmečko prebivalstvo in industrijski proletarijat, kot glavno maso našega naroda, ki smo ju do sedaj vzgajali po enem in istem kopitu, katerih narava pa zahteva stroge ločitve in razlike pri vzgoji. Posebno zanimivo je poglavje o problemu družine in šole v vzgoji najširših plasti, ker posega pisatelj pri opisu v vse činitele, ki vplivajo na vzgojo, t. j. na razpadanje družine, medsebojno razmerje vzgoje in družine ter razmerje družine in šole. V drugem delu, kjer opisuje avtor pota za vzgojo najširših plasti, deli sredstva in pota po vzgojnih dobah, in sicer v predšolsko, šolsko, pošolsko (od 14. do 18. leta) in mladeniško dobo (od 18. do 24. oziroma 30. leta). V vseh dobah strogo loči vzgojo kmečke mladine in vzgojo mladine industrijskega proletarijata. V vsaki dobi posebej pa temeljito oriše strukturo duševnosti in socialni položaj mladine. Šolo in njene hibe razgali v posebnem poglavju, kjer zarisuje tudi moderne smernice našemu osn. šolstvu, biča sedanji vzgojni in učni sistem, ki šolo vedno bolj odtuja od realnih potreb in zahtev naroda. Kot vzor stavi produktivno šolo. S posebno temeljitostjo posega knjiga v rak-rano vsega vzgojnega problema, v temelj vsega vzgojstva, t. j. v vzgojo učiteljstva. Avtor govori o pogojih za izvrševanje izvenšolskega učiteljskega poklica, o hibah in ovirah, ki nastopajo pri vzgojnem delu učiteljstva danes, o vzgoji učiteljskega naraščanja in pomanjkljivosti vzgoje, ki jo prejema na učiteljski, z ozirom na vzgojno nalogo med najširšimi plastmi naroda. Knjiga nas seznanja z novimi smernicami vzgojne organizacije v Rusiji, z ljudsko visoko šolo na Danskem, v takozvano Grundtvigovo ljudsko visoko šolo in temi problemu s posebnim ozirom na naše razmere in smeri, ki bi jo morali ubrati pri nas.

Skratka, ves problem je vsestransko, popolno in temeljito razpravljan in obravnavan v vseh podrobnostih. V prvi vrsti je knjiga namenjena učiteljstvu, preko nje ne bo moglo preiti posebno učiteljstvo naših učiteljskih in srednjih šol, in tudi vodilni možje naše šolske in prosvetne uprave ne, predvsem nadzorniki knjige ne bodo mogli prezreti, ker globoko reže v delo in nalogo vseh. Toplo pa priporočamo knjigo tudi vsakomur, ki je aktiven delavec na narodno-prosvetnem polju ali, ki se zanima za usodo našega naroda; tudi politikom in vsem javnim delavcem odpira knjiga nove globoke moderne poglede vzgoje naroda, ki jih morajo poznati in s katerimi se mora seznaniti vsak inteligent.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Učiteljski dom v Mariboru.** Članarina in darila: Učiteljstvo deške osnovne šole IV. v Mariboru (11 članov) 110 Din. Obveznice 7% državnega posojila: Brumen Anton, nadučitelj na Teznu pri Mariboru 1 à 100 Din (s kuponi od marca 1924 dalje), Luknar Franjo, učitelj na Teznu, 1 à 100 Din (s kuponi od septembra 1922 dalje). Srčna hvala!

—g **Darila »Učiteljskemu konviktu« v Ljubljani.** 7% obveznice državnega investicijskega posojila (s kuponi od meseca marca 1924): UJU, poverjenišvo Ljubljana, 2 obveznici à 100 Din; prej izkazanih 106 obveznic à 100 Din, skupaj 108 obveznic à 100 Din = 10.800 Din. Srčna hvala!

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA OKRAJ SLOVENJGRADec** zboruje v četrtek, dne 18. oktobra ob 9. uri v Slovenjgradu. Ker bo razen običajnih točk na dnevnem redu tudi sklepanje o neki važni zadevi, zato se pričakuje polnoštevilne udeležbe; pridite torej tudi penzionisti in vsi tisti člani, kateri ste radi bolehavosti včasih izostali! Tovařiška bla-

gajničarka pa prosi zamudnike za poravnavo zaostale članarine, da bo mogla izpolniti svoje obveznosti. — Odbor.

Poročila:

+ **CELJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo 20. septembra t. l. v Celju. Ob tej priliki se je izvršila izročitev reda sv. Save okrajnemu šolskemu nadzorniku Lj. Črneju, in je imel predsednik slavnostni govor. Dr. Pivko je predaval o materinski ljubezni v Cankarju. Na zborovanju je tudi društveni predsednik podal izčrpno poročilo o letošnji učiteljski skupščini v Ptuj ter o I. kongresu v Ljubljani.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KONJIŠKI OKRAJ** je zborovalo dne 12. majnika t. l. v Konjicah. Po običajnem predsednikovem pozdravu in čitanju tajniškega poročila o zadnjem zborovanju, je podal tov. šolski nadzornik H. Schell opazke k današnjemu pouku.

G. nadzornik je omenil uvodoma nekdanje uradne učiteljske konference in njihov pomen, navedel vzroke, zakaj se danes ne vrše, govoril je nadalje o notranjosti in zunanosti šolskih poslopij, ki naj podajo skupno s šolskimi vrtovi lično sliko, a k vsemu temu naj krajni šolski sveti prispevajo kar največ. Glede pouka omenja, da je napredek na naših šolah res dober; pri računstvu se naj upošteva delovni princip, pri spisnih izdelkih pa praktična smer. Pri čitanju je paziti na pravičen naglas že v prvih šolskih letih, upoštevati je tudi kurzorno čitanje, pri deklamiranju pa zahtevati kretneje. Zbirati je narodne pesmi za dečke oziroma deklice, isto velja tudi za petje. Pri nazornem pouku je treba več zgovornosti, paziti na pravilne izraze in čisto izgovorjavo ter na povečanje besednega zaklada. Obravnava naj se ta predmet po možnosti na prostem, zlasti v poletnem času, kajti narava sama je najboljša nazorilo. V zemljepisju so res lepi uspehi, pri zgodovinskem pouku imej prvo besedo naša zgodovina, torej tudi najnovejša, podati je tudi učencem na pot v življenje najpotrebnejše iz ustavoznanstva. Za prirodoopisje manjkajo še razna zazorila, tu več, tam manj. Zbirka rudnin bližnjega okoliša bi naj ne manjkala na naših šolah. Upoštevati je poleg tega lesno industrijo, ki je ravno v konjiškem okraju precej razvita. Pri prirodoslovju naj se s pridom uporabljajo vsa dosegljiva zazorila, kajti vse je v pomoč boljši zaznavi. V srbohrvaščini naj 3. šolsko leto seznanj učence s pismenkami in z začetnim čitanjem, od 4. šol. leta dalje pa se vrši redno čitanje v zvezi z najpotrebnejšim iz slovnice. Pri risanju se naj ne šteti s papirjem, naj se ne riše v premajhnih oblikah. Tu je raznih pripomočkov dovolj, le z barvami je še težava, ker so predrage. Za telovadbo in telesno vzgojo sploh vlada vedno več zanimanja, izmed telovadnega orodja bi si naj šole priskrbele vsaj bradljo in drog.

Nadalje je občinstvo zanimati za šolo, z njim občevati prijazno in gledati na kar najboljše razmerje med šolo in domom ter se varovati vsega, kar bi škodilo ugledu učiteljskega stanu.

Končno je podal g. nadzornik še nekaj pripomb k uradovanju šolskih vodstev, nakar se mu je tov. predsednik v imenu navzočega učiteljstva zahvalil prav prisrčno za vsa navodila in nasvete in sploh za vse podajanje, katerega bi bili s pridom poslušali tudi odsotni, v prvi vrsti mlajši tovariši-ice.

Po izvolitvi delegatov za pokrajinsko in glavno skupščino in po rešitvi nekaterih notranjih društvenih zadev je tov. predsednik zaključil zborovanje, ki je bilo tokrat res lepo obiskano, kajti navzočih je bilo nad štiri petine članov in članic. Zeleti je le, da bi bila prihodnja zborovanja še bolj obiskana in da bi se po zborovanjih ne razkropili prehitro na vse strani, ampak bi se sešli tu ali tam na prijateljske in tovarišiske razgovore.

+ **SLOVENJEBISTRIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo dne 20. septembra 1923 na deklški šoli v Slovenski Bistrici ob precejšnji udeležbi. Razen vseh šol so poslale vse šole po enega ali po več zastopnikov.

Tovariš predsednik poroča o spremembah v članstvu ter objavi dopis vrtnarskega in sadjarskega društva v Ljubljani z vabilom, naj se ustanovi za slovenjebistriški okraj podružnica tega prekristnega društva.

Tekoče stanovske zadeve. Poroča o društvenih in stanovskih zadevah, in sicer o obeh letošnjih skupščinah, pri katerih smo bili častno zastopani, o ponesrečeni stavki državnih namoščencev, o sprejetju službene pragmatike, ki ima poleg marsikake vrline mno-